

## HADTÖRTÉNELMI APRÓSÁGOK.



### *szendrői tábor rendjét szabályozó edictum.*

*Primum et ante omnia.* Az tábor rendesen, a mint kinek ki szokták mérni helyét, zászlóval szálljon, egyik a másik seregében nem egyeledvén; az táborhely tisztán tartassék, holmi döggel és tisztességgel szólván, maga ganejával ne bősztse, mivel valaki ez edictumnak ellen találtatik cselekedni, gyalázatját vallja, azért vigyázzon azon seregnek kapitánya, hadnagya, vajdája és egyéb tisztviselője, az ellen ne impingáljon.

*Secundo:* Minden estve s reggel rézdobot üttetvén magunk sátorra előtt, avagy in absentia nostra, a ki fő léssen annak sátorra előtt, az egész dobokat renddel megveretvén, kiki maga kapitánysága sátorra előtt, s kiki gunnója eleiben állván, az Jesus nevét háromszor megkiáltsa és azt segítségül híván, kiki azon keljen föl és annak nevének feküdjék is le.

*Tertio:* Estve mikor nyole óraker tájban takarodóra megverik az dobokat, azután az táborban senki imide amoda világ nélkül ne járjon és nagy szép csendességben lévén az tábor, semmi bort, sert, pálinkát, se semminémű részegítü italt árulni ne merészeljen; dobolás, trombitálás, zaj, kiáltás ne légyen, italnak, dormizolásnak azután minden ember békét hadgyon, egyébiránt az fő tábor- és strázsamestereknek gondgyok lévén reá, bizonyos strázsával járván, a kin mi esik, mint afféle edictum rontó ellen törvényt láttatván, magának tulajdonítsa.

*Quarto:* Az Isten eő Sz. Fölsége boszuállására ingerlő káromkodó szitkoktól, úgymint eördeglölkü, eördeg, teremtette, ebannyájú, eördöghütü és ehez hasonló mostani nyalka fölvetett szitkoktól ója magát; a ki penighlen azokkal szitkozódik, ha közlegény, — comperta rei veritate — elsőben három pálczával meghveretessék, másodsor, ha rajta érik, akkor is három pálczával, harmadszor is úgy; negyedszer törvény szerint haljon megh érette. Ha pedigh tisztviselő

lészen, az kinek magának is jó példát köllenek adni, mindgyárt első vétkeért — *compesta rei veritate* — gyalázatosan vettessék ki tisztibül.

*Quinto* : Asszony-embert, kiváltképpen jövevént, paráznát, . . . senki feje vesztése alatt zászlója alatt ne merészeljen tartani; sőt intyüik felette igen és emlékeztetjük Eleink dicséretes magyarink példájára az mostaniakat is, nem hogy . . . . és afféle ocsmány, bünt szaporító, Isten haragját s ostorát reánk huzó lottyókat tartottak volna, de inkább még magok hütves feleségeket sem hordozták táborban, kit hogy most is kövessünk, méltó; egyébiránt senki törvényes büntetését el nem kerüli.

*Sexto* : Tüztül, kiváltképpen valahun faluban, asszony ember erő-szaktételtül ki ki ója magát, egyéb eránt — *comperta rei veritate* — *sine ulla misericordia* — meghöletik érette.

*Septimo* : Elötte járója s feje ellen kapitánya s hadnagya, strázsamestere és akármi névvel nevezendő tisztviselője légyen az alatta való, nemhogy fegyverrel s verekedéssel oponálja magát, de csak kemény szóval se ugordgyék szembe, mert érdeme szerint vészi büntetését. Zászló alatt táborban senki egyik az másikára kardot s egyébféle fegyvert vonni ne merészeljen, annyival inkább vagdalkozni feje elvesztése alatt, hanem kinek-kinek lévén kapitánya, büntetődgyék törvény szerint; Kordéban senki lódezni ne merészeljen s ha puskáját próbálja, nappal és az táboron kívül lőjen; a ki külömben cselekszik;

A seregek, midőn mennek, zászló alól imide amoda ne mennyenek, ne lódezzenek, erős pálcza büntetés alatt. Senki maga kezével ne merjen magának eleget tenni és haragbul se zászló alatt, se az táborban kardot, avagy valami más fegyvert vonni, mert a ki külömben cselekszik;

*Octavo* : Az szekererek, ha meghindulnak, az mint tábor-mester és az fő szekér-mester elrendeli, úgy járjanak és egyik az másika eleiben ne hajtasson erős pálczázás alatt; sőt elől, ha az tábornak egyik helyrül az másikban köl meghmozdulni, senkinek az tábor-mester előtt nem szabad menni, mert valakit előkaphatnak bizony fájdalmas lesz a teste érette. A strázsát pedig kirendelvén, az kinek személyére jut, vagy nemes vagy nemtelen, akár úr, úgy vigyázzon minden zugolódás nélkül, ha az strázsán aluva találhatik, meghverik érette, aszt is magának tulajdonétsa. Ha pedig aluvása miatt az táborban kár következik, életével fogja pöcsételni.

*Nono* : Marha hajtást, kóborlást, asztagh hányást senki feje vesztése alatt, ne merjen cselekedni.

*Decimo*: Az ki a táborban akárminemű élést' hoz az ollyanokat senki feje vesztese alatt ne merészellje meghhábortatni.

*Undecimo*: Egyik az másika zászlója alól katonát, avagy hajdut hitegetni, se fogadni ne merészelljen, büntetés várván mind az hitegetőt, s mind az elhitegetet.

*Duodecimo*: Sákmányra menvén az keresztény országban az egy szénánál, szalmánál egyebet senki el ne merjen venni erős büntetés alatt. A kik penighlen sákmányra avagy csatára az táborból kimennek, azoknak úti levelek légyen generálissátul, kapitányátul; iratassék penighlen az úti levélben: hova s mi végre mennek és mennyi ideig táboron kívül való járásra lészen szabadságok. Az kiknek úti levelek nem lészen, azokat az réveken és passussokon sohun által ne bocsássák, az ollyan kapitánya levele nélkül járó katonákat és legényeket szabadon akárhun is megh foghassák, generalisa, vagy kapitánya kezében vevén.

*Decimo tertio*: Az kik töröket fognak, avagy valami más prédát, akár az ellenségétül, akár pedigh az törökes földön nyernek, azt minden jószágok, valami nálok találtatik, elvesztése alatt, az táborban kottyavetére vigyék.

*Decimo quarto*: Valaki az táboron, avagy pediglen kívül, akár mely zászló alatt tarsátul, avagy másutl valamit lop, minden kegyelem nélkül megh öletessék. Hasonlóképpen valaki szegény embertül valamit erőszakkal veszen — *comperta rei veritate* — erőssen érette meg büntetessék. Datum in Castris Hungaricis ad Szendrő positis, die vigesima quarta mensis Septembris, Anno Domini 1664.<sup>1</sup> Gróf Nádasdy levéltár másolati példányáról (I. nro 707).

SEBESTYÉN JÓZSEF.

*Egy vitéz katona címerlevele.* Rudolf király az 1605-ik évben kibővítette egy vitéz magyar katona címerét s az okiratban felsorolja, hogy mely csatákban forgatta vitézül fegyverét Thoposházi Thopos Bálint, a ki atyai részről rokonságban volt néhai Thelekessy Imre, felsőmagyarországi főkapitánynyal. Az okirat szerint Thopos részt vett a tizenöt éves hosszú háborúnak majdnem minden epizódjában, így *«imprimis anno nonagesimoquarto supra millesimum et quingentesimum in conflictu ad Albam Regalem tum bassa Budensi habito et gloriose illius victoriæ a turcis reportatæ in exercitu nostro*

<sup>1</sup> Ez edictumot Wesselényi Ferencz nádor bocsátotta ki és intézte a törökök ellen fölkelt és Szendrő váránál összegyűlt nemességhez.

existens fidelem et utilem operam navasse, deinde tum eodem, tum vero aliis annis subsequentibus in prima et secunda obsidione arcis *Strigoniensis* ac recuperatione præsidi *Hathuan* animose militando et postmodum tempore primæ obsidionis *Budensis* itidem interfuisse, item anno *millesimo sexcentesimo primo* in illo quoque congressu cum turcis per serenissimum principem *Matthiam* archiducem Austriæ etc. fratrem nostrum charissimum et illustrem ducem *Emanuelem Mercurii* ad *Albam Regalem* facto, sicut et *sexcentesimo tertio* anno postremæ obsidioni *Budensi* ac eliberationi de manibus hostium turcarum civitatis *Pesthiensis* et exinde in profligatione etiam beghy *Zigethiensis* penes fidelem nostrum magnificum Georgium Turzo de Bethlemfalva baronem etc. in castris nostris militasse sat. •

Topos tehát résztvett első ízben az 1594-ik évben a Székesfehérvár mellett vívott győztes csatában s még ez évben Esztergom ostromában, melyben Balassa Bálint, a költő elesett. Ott küzdött ismét Esztergom alatt s a hatvani erősség visszavívásánál s Buda alatt, továbbá Mátyás, a későbbi magyar király alatt 1601-ben Székesfejérvárnál, majd 1603-ban Buda megismételt ostrománál s az akkor lejátszódó harcokban. Mindezért nyerték úgy Bálint, mint testvérei <sup>1</sup> Mihály és György a címerbővítést.

*Hadi rendtartás 1607-ből.* Bizonyos rendtartások, kiket szükségnek idején publicálván, tartozzék minden ember megállani személyválogatás nélkül.

1. Hogy minden ember megemlékezvén hitéről, az hivséget igazán megtartsa feje főnállottáig.

2. Confoederációt csinálni minden rendek között hit alatt, hogy egyik az másik mellett kész legyen meghalni és az várost az koronás királynak megtartani. És ezekkel az hajdukkal hogy senki ne szóljon, se titkon, se nyilván ne irogasson, se szót ki ne adjon, se titkon együvé ne gyűljön, senki se sugva ne szóljon, hanem az mit akar szólni, fönt szóljon és igaz legyen feje vesztése alatt.

3. Az bástyákat elosztani és egyik kapura Forgacz Zsigmond uram, másikkra Doczi uram vigyázzon. Gyulai István uram Kovacz Péter legényével Forgacz uram mellett, Fay Ferencz uram Doczi uram mellett Lantos György legényével vigyázzon, de így hogy az városi rend közül is egy fő ember, kit bíró uram és az egész tanács oda rendel az commissarius urak ő nagyságok mellett bizonyos számú

<sup>1</sup> Kassa város levéltárában. Topos. Nr. 27.

városbeli néppel az belső kapukon vigyázzanak, hogy mi is tudjuk, kit bocsátanak ki az város kapuján avagy be és mind az bebocsátás, mind az kibocsátás közönséges akaratból legyen. És az város hite és akaratja ellen ő nagyságok mi reánk ide be *idegen nemzetségből való segítséget* ne hozzanak.

4. Valaki helyét elhagyná szükségnek idején, fejével érje meg.

5. Az város népének egy része álló seregben legyen az piaczon. hogy onnan, ahová szükség leszen, segítséget adhassanak.

6. Hogy minden ember előttejárójának szavát fogadja és ellene ne cselekedjék feje vesztése alatt.

7. Hogy minden visszavonás, garázdálkodás, mód nélkül való kardvonás és háborúság megtiltassék feje vesztése alatt.

8. Senki házából részegen ki ne menjen és ezt ne vesessen három pálcza büntetése alatt.

9. Hogy senki házából ki ne menjen takarodás után jel nélkül, hanem az ki hová rendeltetett, ott vigyázzon.

10. Az strázsán valaki vétket teszen, fejével érje meg. És ha valaki az strázsára megyen, megkérdjék, ki jele, és ha az jelt nem tudja mindjárt. az ki előbb éri vagy városbeli vagy más leszen, megfogják és az commissariusok eleiben hozzák és ha városbeli ember leszen, bíró uram kezében adassék és érdeme szerint büntetessék. Ha pedig az ő kegyelme vitéze közül lenne, tehát az commissarius urak büntetése alá adják. Egy generalis strázsamestert rendelvén az commissarius urak rendéről, másikat az város rendéről.

11. Az élés (= élelem) dolgából módot rendelni és vásárbirákat, hogy mindenféle élés képes áron tanáltassék.

12. Az száraz molnák (malmok) megcsináltassanak, hogy abból se legyen fogyatkozás az szükségnek idején.

13. Az tüzet minden ember oltalmazza gyuladástól feje vesztése alatt; minden ház előtt és ház héján viz legyen kádakban.

14. Vas lámpások legyenek minden bástyán, aszufával rakva az piaczon minden éjjel aféle világ legyen és ha szükség, minden bástyán meggyújtassanak, hogy láthassa, ki jár közel és lőhessen az ellenségre.

15. Az fokokra üres hordókat szerezzenek és földdel megtöltsék.

16. Hamis hirhordozó embereket ha megkaphatni, szabad legyen megfogni és érdemek szerint meg is büntetni.

*Sigismundus Forgacz*  
comes Nogradiensis.  
(L. S.)

*Andreas Doczy*  
comes comitatus Barsiensis.  
(L. S.)

Kívül más kézzel: Anno 1607. Beschluss wie sich zu halten, da for Gott behiete, den die Stadt Caschaw mechte belegeret werden.<sup>1</sup>

Kassa város lvtban. 5216. sz. alatt.

KEMÉNY LAJOS.

*Portyázó csapatok Ujbányán a XVII. század elején.* A felvidéki alsó bányavárosi kerület sokat szenvedett a portyázóktól a XVII. század elején. Rendes zsold híján mindenfelé zsákmányoltak s a lakosság valóságos ostorává lettek.<sup>2</sup> Ujbányának is kijutott belőle. Noha a főútvonaltól messzebb esett, mégis gyakran felkeresték és tetemes kárt okoztak az amúgy is elszegényedett városnak.

Első sorban a szabad hajdúk portyázásától szenvedett. Gyakran ellátogattak a határába és útját állták a Szécsénybe zsoldot szállító polgároknak.<sup>3</sup> 1600-ban négy izben lepték meg. Első alkalommal négy zászlóalj tört be s a mi fegyvert, ruhaneműt csak talált, azt elrabolta. Ehhez a polgárság bántalmazása is járult (krumb und lamb geschlagen), úgy hogy sokan belehaltak. Nemsokára ismét négy zászlóalj jelent még és öt napig garázdálkodott. Ez alkalommal 2000 frtnyi kárt tettek leszámítva a mit a bányászatnak okoztak. A harmadik betörés Ujbánya tartozékát, Magosmart községet érte. Zólyomban tanyázó vallon katonák a község korcsmájára törtek és a hordókat megnyitották; a lakosságtól élelmet raboltak, melynek értéke megfelelt 317 frtnak. Több házat felgyújtottak.<sup>4</sup> A negyedik betörést ismét a szabad hajdúk két zászlóalja intézte. A kár 200 frtra rugott. Ugyan akkor az esztergomi hajdúk rontottak Magosmartra és fosztogattak.<sup>5</sup> A sokat zaklatott polgárság Pogrányi Benedek kapitányhoz fordult, de a mint a következmények igazolták, eredménytelenül.<sup>6</sup> Még az országgyűlési határozatnak, mely szerint a katonák eltiltandók a kóborlástól,<sup>7</sup> sem volt eredménye.

<sup>1</sup> Ez évben a hajdúk fenyegették a várost.

<sup>2</sup> *Ortelius*: Chronologia stb. 184. l. *Takáts Sándor*: A magyar gyalogság megalakulása. Budapest, 1908., 94. l. *Matunák Mihály*: Korpona várkapitányai. Korpona, 1901., 36. l.

<sup>3</sup> *Századok*. 1913. évf., 530. l.

<sup>4</sup> *Újbányai levéltár*: irat az 1590—1610-ig terjedő fasciculusban. Századok: 1913, 531. l.

<sup>5</sup> Említett irat.

<sup>6</sup> U. o.; *Századok* u. o. 530. l.

<sup>7</sup> *Corp. Juris*: 1600 év, 19. art.

1601-ben háromszor törtek Ujbányára. Részint erdélyi hajduk, részint ismét az esztergomi hajduk nyugtalanították a várost. A kárt 400 frtban állapították meg. A bányavárosok közgyűlésén Ujbánya követői keservesen panaszkodtak miattuk: nem kimélték sem lakást, sem ládát; lovaikat gabonával etették; a sörfőzőben nagy kárt tettek.<sup>1</sup> Panaszt emeltek Esztergomban is, melynek eredményeképpen Eörfy Péter parancsnok október 9-ikén kelt levelében akasztás büntetése alatt megtiltja hajduinak a fosztogatást.<sup>2</sup> Hasonlóképen intézkedik Mátyás főherczeg is.<sup>3</sup>

Mivel e parancsoknak sem volt foganatjuk, a város kénytelen-kelletlen beletörődött a sarczolásba. Hogy azonban kedvező hangulatot teremtsenek a portyázók körében, önként juttattak eleséget. A tanácsülésen a bíró két tagot küldött ki, hogy a polgárságot a portyázóknak szánt élelem szállítása ügyében tájékoztassák.<sup>4</sup>

1602-ben ismét jelentkeztek a hajduk. A városok közgyűlése most Pogrányi Benedekhez utalta Ujbányát.<sup>5</sup> Ez évben még Petz János ezrede is átvonult s noha a szükségességekkel u. m. étellel, itallal, 100 db. nagy kenyérrel, 20 db. tyúkkal, egyéb eleséggel, barommal, takarókkal összesen 53 frt értékben ellátták, mégis erőszakoskodott. Ruhaneműt és pénzt raboltak; az olvasztókat elpusztították, a fujtatókat elvágták, úgy hogy a kárt még megbecsülni sem tudták.<sup>6</sup>

Mivel az egész bányakerület szenvedett, a városok 1603-ban az országgyűléshez akartak fordulni.<sup>7</sup> A következő évben ismét a hajduk törtek Magosmartra.<sup>8</sup>

E portyázások beleolvadtak a Bocskay hajduk betörésébe s csak a bécsi béke után értek véget.

Dr. RELKOVIC NÉDA.

*Egykorú jelentés Belgrád visszavételéről.* (1717. aug. 18.) A törökök magyarországi uralmát végképen megdőntő hadjárat egyes mozzanatait, köztük Belgrád visszafoglalását, részletesen

<sup>1</sup> *Körmöczi ltár.*: közgyűlési jegyzőkönyv 1601. év 276. l.; említett irat Ujbányán.

<sup>2</sup> Levél a ujb. levéltárban az 1590—1610-ig terjedő fasciculusban.

<sup>3</sup> *Körmb. ltár.*: fons 26, fasc. 1, nro 160/228.

<sup>4</sup> Ujb. ltár.: Aur. prot. 1601. év 454. l.

<sup>5</sup> *Kör. ltár.*: közgy. jegyzők. 1602. év 241. l.

<sup>6</sup> Említett irat Ujbányán.

<sup>7</sup> *Közgy. jegyzők.* 1603. év 288. l.; *Bars várm. monografiája*: 341. l. *Ortelius* i. m. 27. l.

<sup>8</sup> *Közgy. jegyzők.* 1604. év 313. l.

ismerjük.<sup>1</sup> Az alábbi jelentés közlése azért még sem felesleges, mert írója rövidre fogva pontosan adja az események egymásutánját s a közvetlen értesülés alapján, tehát mint szem- és fültanú tájékoztat a lényegesebb részletekről. Írója, kinek személyét nem ismerjük, bizonyára a hadjáratban részt vevő tisztek egyike lehet; a szerző erdélyi származására, de mindenesetre erdélyi összeköttetéseire abból következtetünk, hogy a jelentés Bethlen Gábor gróf keresdi levél-tárában maradt fenn.

A jelentés, mely 1717 augusztus 7-től kezdődik, de csak augusztus 19-ről tartalmaz bővebb tudósításokat, így szól:

«*Die 7. Augusti.* Délelőtt az megszállott belgrádi népek fejez zászlót kitévén, az capitulatiohoz siettek és ámbár ők megnevezett fortalitiumot öherczségének (Savoyai Jenőnek) kezében bocsátani igyekeztek, de mégis annak feladását annyira halasztották, hogy másodszer ismét öherczsége bombákkal s ágyúkkal hozzá látott.

Estve felé két ablegatus jött a várbul, kik öherczségénél mindjárt audientiát nyernének, kire nézve az ágyúkkal való lövés is intermittáltatott.

*Die 18.* Hosszú beszéd egymás között lévén, röviddeden az ellenségnek mit néki cedálni akarnak, megmondottak, kiknek is pro consideratione csak egy órát determináltak.

*Die 19.* Három bataillok (így!) exmittáltattanak, hogy a kaput occupálnák és osztán a várat 20. granatiros compagniával és 12. bataillokkal megszállották, az artilleriát is megnéztették és a bástyákhoz, melyekben a puszkapor vala, istrását rendelnének. A várban vagyon már nehéz ágyú 115., mozsár 40., a szigetekben pedig és a sajkákon ércbül öntött 47., vaságyú 105. Mit és mennyit még találnak, ma vagy holnap megválnak. Az ellenség táborban szép török ágyúkat 131. és 35 mozsárokat, 600 puszkaporbéli hordókat, 300 üst önnal, 3000 bombákat, 3000 granatokat, 200,000 ágyúglóbisokat, 53 zászló, 9. lófarkokat, 4 dobot, 1 nagyot, 1 középsőt, 2 pár kis dobotkat találtattanak (így!) eddig, többet is még találnak.

*Die eodem* Eugenius herczeg a fő törökvezér sátorban, mely zászlókkal, lófarkokkal és egyéb victoria czimerekkel felékesítettet vala, «Te Deum laudamus»-(t) tartott.

Az lovasok közzül maradtak 1044. Sebben estenek 1582. Lovak vesztenek 2744., megsebesedtenek pedig nr. 1358. A gyalogok közzül marad 810., sebben estenek 1358.

<sup>1</sup> V. ö. *Armeth*: Prinz Eugen von Savoyen. II. Bd.



Mennyi bizonyosan az ellenség részéről maradt, nem tudhatni, de nyilván nagyon, hogy számtalan sok holttestek az utána küldött ráczokkal s katonákkal együtt elesenek, mivel nemcsak a sánczokon, hanem az három utokon is, honnét kijöven a miénket aggreðiálta. A mostani harczon több hogy sem 200,000 török 50,000 német ellen hadakozott, mivel az környül való contravallatio túl s innét levő liniákat, holott 4 Dunabeli sánczok a 8 hadnak való hajókat és egyéb nagy istrásákat kellett tartani. A köd előszer ugyan használt, de azután azt szerzette, hogy az ellenség későbbben elszélesztetett.

Ma adának nekünk a nándorfejeváriak circiter 300 rabokat és elszökteket. És ha a töröknek kell hinnünk, circiter 3000 embereket az ég felé vetett.

A török kiköltözése egynehány nap alatt meglészen, kiknek még nagy száma a lakosokkal együtt nagyon, kik közzül egyik része Orsova és Nissa felé fog menni.

P. S. A mai napi parolánál parancsoltatott, hogy ezek a regimentek, úgymint Bareuth, Schönborn, Battel, Mercy és Graven a marshoz készülnének, kik Pancsova táján Montecuccoli, Schultzbach és az katonákból álló öt regimentekkel magokat conjungálnának és hova menjenek, ordert várjanak. Ezen commandoval talán a commandirozó generalis gróf Mercy a temesvári bánatban levőkkel Orsovára megyen. A Duna mellett lévő Semendriát és Rám(át), nem különben a Száva mellett Sabác helyeket félbenhagyta, kiben sok hadbéli eszközökkel együtt 12 ágyúkat hagyott.

A valóságos relatio jövő póstával következik.»

Dr. LUKINICH IMRE.

*Tekintetes Györkönyi<sup>1</sup> Compossessor Urak helyett-  
átítatott három Insurgens katonára tett költségnek föl-  
jedzése.*

|                                 | Frt.  |
|---------------------------------|-------|
| Három legénynek hadi geld       | 70.—  |
| Verbungra tett költség          | 8.—   |
| 12 napi lóval együtt tartozásuk | 9.36  |
| 3 lónak az ára a 65 frt         | 195.— |
| és ezeknek patkolása            | 1.36  |

<sup>1</sup> Györköny tolnamegyei nagyközség, ebben az időben a Meszlényi leszármazók birtoka volt.

|                                   | Frt.  |
|-----------------------------------|-------|
| 3 csákó                           | 2.18  |
| 3 vitéz kötés                     | 2.54  |
| 33 $\frac{1}{2}$ réff posztó      | 38.32 |
| gombok                            | 1.33  |
| sinor                             | 4.23  |
| Szabónak munkáért és hozzávalóért | 23.35 |
| 3 lóding szijastul és füstéssel   | 8.—   |
| 3 pistol vessző vasbul            | —40   |
| 3 pár pistol tok                  | —40   |
| 3 árnyék tartó bőr                | —21   |
| 3 pár pistol tok                  | 3.30  |
| 3 kard szij                       | 3.44  |
| 3 bádog palaczk szijastul         | 2.18  |
| 3 nyereg fa                       | 3.30  |
| 3 nyereg bőr                      | 9.45  |
| 3 nyereg szerszám                 | 25.—  |
| 3 nyereg pakrócz                  | 9.45  |
| 3 pár kengyel vas                 | 1.45  |
| 3 zabla                           | 2.51  |
| 3 trenzli és ennek igazítása      | 2.54  |
| 3 vakaró kefe és ló fésű          | 4.26  |
| 3 abrakos tarisznya               | —36   |
| 3 sör tarisznya                   | —48   |
| 3 pár kés és kalán                | —56   |
| 3 fésű                            | —54   |
| 3 nyakra való                     | 1.—   |
| 6 pár fehérruha                   | 15.27 |
| 3 kék ümög                        | 3.36  |
| 3 pár csizma                      | 9.45  |
| 3 czövek                          | 3.36  |
| 3 futrás kötél                    | —54   |
| 3 montli zsák és füző             | 7.24  |
| 3 tarsoll                         | 7.33  |
| 3 fokos nyéllel                   | 2.42  |
| 10 réff hajpántlika               | —30   |
| 3 pár pistol és három kard        | 33.—  |
| 3 ruha kefe                       | —45   |
| 3 pár csizma kefe                 | 1.12  |
| 3 sipka                           | 1.30  |

|   | Frt.   |
|---|--------|
| 3 abrakos zsák                                  | 3.—    |
| 3 lovagló nadrág                                | 7.12   |
| 3 stal kidli                                    | 6.—    |
| 3 csákora való pántlika                         | 1.—    |
| 6 sebbe való kezkenyő                           | 1.30   |
| summa   | 546.46 |
| Ezen költségekre adatott első ízben kezemhez    | 450.—  |
| Három ló katonaság elosztása után eladatott     | 112.—  |
| Teszen tehát perceptionak summája öszvességesen | 562.—  |
| melyből ha az erogatiót lehuzuk                 | 546.14 |
| marad   | 15.14  |

Pro bono titulált Uraknak marad még 3 nyereg szerszám minden készlettel 3 loding, 3 kard, 3 pár pisztol és 3 padog palaczk földél nélkül.

Sig. Kajmád 3-a May 798.

*Naszvady Károly* m. p.

Eredetije Kapuváry lt. Nemz. Muz. Fasc. I. reg. 49.

Közli: DARÓCZY ZOLTÁN.

*Az oroszok 1849-iki betöréséhez.* Most, midőn az északi nagy ellenséggel mérkőznek vitéz szövetségesünkkel együtt bátor hadaink s legkapósabb olvasmány a hadi jelentés, nem lesz érdektelen, ha az oroszok 1849-iki vereckei betöréséről egy-két hivatalos jelentést mutatunk be. Az Országos Levéltárban található jelentések világosan elárulják, hogy a betörő fegyveres erő segítői voltak kaszás parasztok s bár a túlnyomó ellenség nemcsak viaszszorította, de be is kerfette előőrseinket, a kik azonban vitézül keresztülvágták magukat.

1849. I. 22. éjfélt után 2 óra. — Eötvös, Bereg megye nemzetőri őrnagy jelenti, hogy ez órában kapta az ugoicsai század századosa levelét, mely szerint 21-ikén reggel a *Beszkidék*-en előőreit felmenet az ellenség tüzeléssel fogadta. *Vereckére* haza érve kapta a tudósítást, hogy a laturkai völgyön *Laturkára* 200 főnyi orosz előcsapat alá szállott, szintűgy 600 kaszás paraszt, és a hegytetőn volt 2000 kaszás. Mind beereszkedett *Laturkára*.

1849. I. 27. *Verecké*. Matheides Károly a 22-ik honvéd zászlóalj I. századának századosa jelenti, hogy délfelé az ellen a laturkai

csapatot körülkerítette, de ez kivágta magát s a patakon által a hegynek menekülvén, a bilaszoriczai őrséghez csatlakozott s onnan lassan Vereczkéig húzódtak, hogy be ne keríthesse őket a hegytetőket bíró ellenség. — 2 nemzetőr elfogott. 1 honvéd meghalt, 1 sebesült, oda van 1 tizedes 3 közhonvédal. — Kér segítséget a mármarosi, ugocsai, beregi és ungi főhadi parancsnokságtól, a mely erre

1849. I. 29. *Máramarosszigetről* jelenti Klapkának, hogy nem viheti hadait Schlick ellen, mivel az ellen hadai szaporodnak Vereczkénél, Körösmezőnél és Borsánál.

*A premontrei guerilla.* Midőn 1849-ben hazánk élet-halál-harczát vívta, Szemere Bertalan, Felsőmagyarország teljes hatalmú országos biztosa guerilla-csapatokat szervezett, hogy a fel-feltűnedező, rabló ellenséges csapatoktól megvédelmezzék az országot. Hogy felhívása milyen lelkesedésre talált, élénken elárulja, hogy egyháziak is kérték felvételüket. Répássy Flórián premontrei áldozópap is kéri Szemerét, hogy mint hadnagyot vegye fel a védseregbe. Az Országos Levéltárban őrzött levele a Hurbán betörésről is megemlékezik s megérdemli a lelkes egyházi férfiú, ki vérével, életével tett tanubizonyságot honszeretetéről, hogy levelét a feledéstől megóvjuk.

1949. III. 26. *Jászó.* Répássy Flóris premontrei rendű áldozópap, mivel vadász ember és a vidéket jól ismeri, a védseregben hadnagyi rangot kér Szemerétől. — Írja továbbá: «Fekete főbíró úr hallomás szerinti előadása szerint Hurbán rabló csapatja Fogel vezérrel szövetkezve tegnap azaz vasárnap Eperjesről Kassa felé indult, előőrei tegnap 7 órakor estve Lemesányba (Lemesány?) voltak. Ennek hallátára a bizotmányi gyűlés, mely Kassán tartatott, szétozlott. Komáromy<sup>1</sup> tegnap éjjel elment és az újonczsedés, mely itt legalább Jászon nagy lelkesedéssel folytatott, fölfüggesztetett.

Hej! be jó volna most a védsereg, de itt közel semmi fegyveres erő nincsen. — A védsereg haszna határtalan, szüksége elkerülhetlen; Uram! igyekezzen azt minél előbb létre hozni és áldani fogja méltóságodnak még porait is minden hű keblü hazafi.

Z. L.

<sup>1</sup> Abaújmezei alispán.